

SARTALDEKO EZAUGARRIAK GAUR	ARRATIAKO DOTRINA	SORTALDEKO EZAUGARRIAK GAUR	GERNIKAKO DOTRINA	GERNIKAKO EZAUGARRIAK GAUR
FONOLOGIA				
<p>a + a</p> <p>-ea: Arratian, Nerbioi Ibarreko hegoaldea; <i>alabea, katolikea</i></p> <p>-ia: Txorierrin, -ea emaitzarekin alternantzia; <i>alabia, katolikia</i></p> <p>-ie: Nerbioi Ibarreko iparraldean (Basauri eta Arrigorriaga) eta Mungialdean; <i>alabie, katoliekie</i></p> <p>eE: Uribe Kostan; <i>alabe, katolike</i></p>	<p>$a + a > ea$</p>	<p>$a + a$</p> <p>-ie: sortaldeko hegoaldean (durangaldea)</p> <p>-ia: sortaldeko iparraldean (lea-artibai) eta Deba Ibarrean</p> <p>-i: (ondarroan)</p>		<p>$a + a > -ie$</p>
<p>l + a > ie sartalde gehienez; <i>ogie, yosie</i></p> <p>-ixe: Nerbioi Ibarreko iparraldean eta Mungialdean; <i>ogixe, yosixe</i>.</p> <p>-i: Uribe Kostan; <i>ogi, yosi</i></p>	<p>$i + a > ie$</p>	<p>$i + a$</p> <p>-ixe: sortaldeko hegoaldean (durangaldea)</p> <p>-ixa: sortaldeko iparraldean (lea-artibai)</p>		<p>$i + a > -ixe$</p>
<p>O+a> oa; <i>astoa, lehenengoa...</i></p>	<p>O + a > oa</p>	<p>$O+a$</p>		<p>$O + a > oa$</p>

		<p>–ue: sortaldeko hegoaldean (durangaldea)</p> <p>–ua: sortaldeko iparraldean (lea-artibai)</p> <p>–u: ondarroan</p>		
<p><i>i eta u ostean a →e</i></p> <p>OSO INDARTSUA:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hitz barruan: <i>nigez, bizerra...</i> Kanpo sandhian: <i>etorri zen...</i> <i>Bat</i> zenbatzailearekin: <i>apur bet, txakur bet...</i> 	<p><i>i eta u ostean a →e</i></p> <p>INDARTSUA (ez sistematikoa):</p> <ul style="list-style-type: none"> Hitz barruan: <i>ceinbet</i> Kanpo sandhian: <i>Sortu zen...</i> <i>Bat</i> zenbatzailearekin ez dago: <i>andi bat, Jaun bat</i> 	<p>PENTSA EZINA</p> <p><i>zenbat</i></p> <p><i>sortu zan...</i></p> <p><i>andi bat</i></p>		<p><i>i eta u ostean a →e</i></p> <p>EZ DA SISTEMATIKOA eta INDARRA GALTZEN DOA</p>
<p>Yod soinua:</p> <p>Orokorrean <y>: <i>yan, yo, yoan...</i>; Elizarekin erlazionatutako lexikoan <j>: <i>Jaungoikoa, Jaune...</i></p> <p>Nerbioi Ibarrean <j>: <i>Jan, joan...</i></p>	<p>Yod soinua:</p> <p><j>: <i>Jayo</i></p>	<p>Yod soinua:</p> <p><j>: <i>jan, joan, jo...</i></p>		<p>Yod soinua:</p> <p><j> (hots, [x])</p>

IZEN MORFOLOGIA				
Soziatiboa: -gaz (sng.) -kaz (pl.)	Singularrean -gaz (Ez dago pluraleko adibiderik)	Soziatiboa: -gaz (sng.) -kaz eta -kin (pl)		- gaz eta -kaz
Hurbiltze adlatiboa: -rantz(a)	Ez dago adibiderik	-ru(n)tz(a)		-rantz(a)
ADITZ MORFOLOGIA				
Aditz partizipioa: -tute : hartuten....	-tute	-tze : hartzen...		- tute indarra galtzen ari da eta -tze nagusitzen
-eu erroa , bai orainaldian eta lehenaldian: <i>neuen, deuen...</i>	-eu erro zaharra sistematikoa da	-eu> -eb erroa : <i>neban/naben, eban...</i>		(e)ban forma baino ez da entzuten

Gernikako dotrina¹ (XIX. mendea, Bonaparte Ondaretik hartua)

Credoa.

Sinistuten dot Aite Jaungoico guztiz poderoso ceruen ta lurren Eguilliegan, ta bere seme bacar Jesucristo gure Jaunegan, cein sortu zen Espiritu Santueren eguitez ta gracijez. Jaijo zan Marije Virginiégandic; padecidu euen Poncio Pilatosen aguinduen bien; izen zan curutzien josije, ill, ta enterradue, jatzi zen infenuetara, irugarren egunien viztu zen illen arteric, igon euen ceruetara, an dago jarriric Aite Jaungoico guztiz poderosoaren escoico aldetic, aric etorrico da vicijec eta illec juzguetan. Sinistuten dot Espiritu Santuegan, elessa Santa catoliquie, santuen comuniñoa, pecatuen parcaciñoa, araguijen viztuera barrije, betico vicitzie. Amen.

[...]

Guizotasun santueri jagocazanac dire oneic.

- Lelengoa sinistu Jesucristo gure Jaune guizona danez sortue izen zala Espiritu Santuen eguitez ta gracijez.
- Bigarrena sinistu jaijo zala Santa Marije Virginiéganik, gueldituten zala doncelle semie jaijo baño lenago, jaijotzan ta jaijo azquero.
- Yrugarrena sinistu artu cituzela erijotzie ta pasiñoa gu pecatarijoc salbetiarren.
- Laugarrena sinistu jatzi zela infenuetara, eta atera cituzela bere etorrera santuen beguire egozan Gureso santuen arimeec.
- Bostgarrena sinistu irugarren egunien viztu zela illen arteric.
- Seigarrena sinistu igon euela ceruetara eta dagoala jasarriric Aite Jaungoico guztiz poderosoen escoico aldeti.
- Zazpigarrena sinistu etorrico dala vicijec eta illec juzguetan, au de, onai emoten gloriye bere aguindu santuec gorde cituezalaco; eta deungai betico infernue, gorde ez cituezalaco.

[...]

Cristiñeuen dotriñien azaldaerie iteune ta erantzueretan.

Yteunduten dot. Cristiñeue zara?

Erantzuten dot. Bai Jaune, Jaungoicoaren gracijez.

I. Nondi jatortsu cristiñeuen icen ori?

E. Jesucristo gure Jauneganic.

¹ <http://bonaparte.deusto.es/includes/index.php>

- I. Cer esan gure dau cristiñeuec?
E. Cristoren guizona.
I. Cer adituten dozu cristoren guizonaz?
E. Jesucristoren fede, batioan artu euena dauquen guizona, eta bera servietaco esquiñiric dagoana.
I. Cein de Cristiñeuen señaie?
E. Curutze santue.
I. Cegaitic?
E. Dalaco Cristo curutzien josijen irudije, ceñetan erredimidu guenduzen.
I. Ceimbet moduten eguiten dau cristiñeuec señaie ori?
E. Modu biten.
I. Ceintzuc dire?
E. Ceñatutie ta Aitieren eguitie.
I. Cer da ceñatutie?
E. Escoico escuco orcoloagaz iru curutze eguitie. Lenengoa becoquijen, bigarrena aoan, irugarrena bulerrien, gueure Jaun Jaungoicoagaz berba eguiten dogule.
I. Eracutsi celan?
E. Curutze santieren † señaiegaitic, gueure † arerijoetaric, libredu gaizuz † gueure Jaune ta Jangoicoa.
I. Cegaitic ceñatuten zara becoquijen?
E. Jaungoicoac libreu gaizen pensamentu charretaric.
I. Cegaitic aoan?
E. Jaungoicoac libreu gaizen berba charretaric.
I. Cegaitic bulerrien?
E. Jaungoicoac libreu gaizen eguite ta gureri charretaric.
I. Cer da Aitieren eguitie?
E. Da escoico escuco atz bijecaz curutze bat eguitie, becoquitic bulerrera, eta ezquerreco sorbaldatic escoacora, Trinitade guztiz santue icentetan dogule.
I. Eracutsi celan?
E. Aitieren † ta Semieren, ta Espiritu Santueren icenien. Amen.
I. Nos eguin bier dogu curutzieren señaie ori?
E. Eguite onen bat asten dogun guztijen, edo premiñe, tentaciño, edo arriscuren baten aurquituten garienien, batez bere oitic jaiquieran, etsetic urteijeran, elessan sartutorduen, jatorduen, eta oira goazanien.
I. Cegaitic aimbeste bider?

E. Beti ta lecu guztijetan gueure arerijoac esetsiten deuscuelaco ta perseguietan gaituezalaco.

I. Ce arerijo dire orreic?

E. Demonioa, mundue, ta araguije.

I. Curutziec arerijo orreic goituteco inderra dauco ala?

E. Bai Jaune.

I. Nondic dauco curutziec inder ori?

E. Cristoc bere erijotziegaz ainche goitu cituzelaco.

I. Curutzie adoretan dozunien celan esaten dozu?

E. Adoretan eta bedeinquetuten zaituguz Cristo, ceure curutze santuen bitertez mundue erredimidu cenduelaco.

[...]

Arimeco almenac dire iru.

Memorije, entendimentue, ta borondatie.

I. Cetaraco emon euscun Jaungoicoac memorije?

E. Acordau guiñeitezan beragaz, ta bere mesediecaz.

I. Cetaraco emon euscun entendimentue?

E. Ezagutu guiñeijen gure Jaune, ta bera gogoan erabilli.

I. Cetaraco emon euscun borondatie?

E. Ontasun osoa leguez amau daguigun, eta progimue beragaitic.

I. Ce gauze da gure arimie, ceñenac dirien almen oneic?

E. Da Jaungoicoac bere antz eta irudire eguiñico espiritu illecin bat

BIBLIOGRAFIA

AURREKOETXEA, Gotzon, 1995, *Bizkaieraren egituraketa geolinguistikoa*. Leioa: UPV-EHUko Argitarapen Zerbitzua/ Serie Tesis doctorales.

_____, 2008, "Bariazio soziolinguistikoa Dimako euskaran", *Euskalingua* 12, 17-26.

BARRUTIA, Eneko, 2001, "Aditz-izenen formak eta partizipioak bizkaieraz", *Euskararen Iker Atalak* 8, 225-239.

_____, 2006-2009 "Bermeoko arrantzaleei eginiko grabazioen transkripzioa", *Euskalingua*-9-15 (5 ale).

BONAPARTE, Luis Lucien, 1869, *Le verbe basque en tableaux*. Berrarg. [1990], in *Opera Omnia Vasconice*, Bilbo: Euskaltzaindia.

BURGETE, Xabier eta GAMINDE, Iñaki, 1991, *Otxandioko euskaraz*, Otxandio: Otxandioko Udala eta Bizkaiko Foru Aldundia.

ENSUNZA, Ariane, 2012, *Gernika-Lumoko euskararen aldakortasuna: aldagai fonetiko zenbait*, ASJU-ren gehigarriak, XLVI-2, Gasteiz: EHU, 1-68.

ENSUNZA, Ariane, GANDARIAS, Leire, UNAMUNO, Lorea & URIARTE, Jon Andoni 2014., *Busturialdeko euskararen aniztasuna ikasgelan lantzeko tresna*. Gernika-Lumo: Ibilaldia.

GAMINDE, Iñaki, 1984a, *Aditza Bizkaieraz, I. Tomoa*, Iruñea: Udako Euskal Unibertsitatea.

_____, 1984b, *Aditza Bizkaieraz, II. Tomoa*, Iruñea: Udako Euskal Unibertsitatea.

_____, 1985a, *Aditza Bizkaieraz, III. Tomoa*, Iruñea: Udako Euskal Unibertsitatea.

_____, 1985b, "Elantxobeko Euskara", *FLV* 45, 95-167 .

_____, 1985d, "Bermio aldeko azpi-euskalkiaren aditza (zuka)", *Bermeo* 5, 49-208.

_____, 1988, *Ahozko Bizkaieraz*, AEK: Bilbo.

_____, 1992, *Foruko euskararen morfosintaxiaz*, egile-argitaratzaile, Bilbo.

_____, 1993, "Bokalen asimilazioarako erregela fonologikoak Bizkaiko euskaran", *Enseiukarreen* 9, 51-61.

- _____, 2002, "Bizkaiko euskararen ezaugarri fonologiko batzuen inguruan", *Euskalingua-1*, 4-14.
- _____, 2003, "Mungialdeko herskariaren eta afrikatuen txandaketaz", *Euskalingua-2*: 10-17.
- _____, 2009, "Hiztunen generoaren eta adinaren pertzepzioaz" BAT-71., 151-164.
- _____, 2010a, *Bizkaiko gazteen prosodiaz: euskaraz eta gaztelaniaz*. Bilbao: Mendebalde Kultur Alkartea eta Bizkaiko Foru Aldundia.
- _____, 2010b, "Bilboko gazte euskaldunen ezaugarri linguistikoez", in Mendebalde Kultura Alkartea: Bilbon Mundua Ikusi, 35-59.
- GAMINDE, Iñaki & ROMERO, Asier, 2011, "Generoa eta adina Bermeoko berbaldiaren fonemen eta hotsen frekuentzian", *FLV* 113:115-138.
- GAMINDE, Iñaki; Asier ROMERO, Hiart LEGARRA, 2012, *Gramatika eta hizkuntza bariazioa Bermeon*. Bermeo: Bermeoko Udala.
- GAMINDE, Iñaki & ZUBILLAGA, H., 2010, "/t/ren palatalizazioa Lekeitioko euskararen", *Ikastorratza-3*: 1-9.
- GONZÁLEZ ECHEGARAY, Carlos, 1984, "Catálogo de los manuscritos reunidos por el Príncipe Luis-Luciano Bonaparte que se hallan en el País Vasco", *Euskera* 29, 23-184.
- NAVARRO TOMÁS, Tomás, 1923, "Observaciones fonéticas sobre el habla de Guernica", Tercer Congreso de Estudios Vascos. 49-56.
- ORMAETXEA, J. L., 2002, *Aramaioko euskara*, Aramaioko Udala.
- _____, 2011, "Otxandioko hizkera: adinaren araberako bariazioa", *FLV* 108, 249-262.
- PAGOLA, Rosa Miren et al. (arg.), 1992, *Bonaparte ondareko eskuizkribuak. Bizkaiera*. 3 liburuki, Euskal Hizkuntzen Institutua – Deustuko Unibertsitatea. Bilbo.
- ULIBARRI, Koldo, 2008, "Orozkoko euskararen azterketa diakronikorantz hurbiltzen bat" *ASJU* 42, 191-208
- URKIJO, Natxo, 1994, *Zenbait apunte Laudioko euskaraz*, Udako Euskal Unibertsitatea, Bilbo.
- ZULOAGA, Eneko, 2010, "Nerbioi Ibarreko euskera XVIII. eta XIX. mendeetan (I): Bizente Sarriaren bizkaierazko sermoiak" *ASJU* 44-2, 393-437.
- ZUAZO, Koldo, 1998, "Euskalkiak gaur", *FLV* 78, 191-233.
- _____, 2008, *Euskalkiak, euskararen dialektoak*, Elkar, Donostia.